

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. vasario 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teisės aktų derinimas — Intelektinė nuosavybė — Autorių teisės ir gretutinės teisės — Direktyvos 93/83/EEB, 2001/29/EB, 2006/115/EB ir 2006/116/EB — Kinematografijos kūrinio naudojimo teisių pasidalijimas sutartimi tarp kūrinio pagrindinio režisieriaus ir prodiuserio — Nacionalinės teisės normos, kuriomis šios teisės priskiriamos tik filmo prodiuseriui — Galimybė nukrypti nuo šios taisyklės šalių susitarimu — Iš to išplaukiančios teisės į atlyginimą“

Byloje C-277/10

dėl *Handelsgericht Wien* (Austrija) 2010 m. gegužės 17 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2010 m. birželio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Martin Luksan

prieš

Petrus van der Let

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai J. Malenovský (pranešėjas), R. Silva de Lapuerta, G. Arestis ir T. von Danwitz,

generalinė advokatė V. Trstenjak,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. gegužės 5 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. Luksan, atstovaujamo *Rechtsanwalt* M. Walter,
- P. van der Let, atstovaujamo *Rechtsanwältin* Z. van der Let-Vangelatou,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos N. Díaz Abad,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Samnadda ir F. W. Bulst,

susipažinęs su 2011 m. rugsėjo 6 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

* Proceso kalba: vokiečių.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su šių teisės normų išaiškinimu:
 - 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 346, p. 61; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 120) 2 ir 4 straipsnių,
 - 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyvos 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo (OL L 248, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 134) 1 ir 2 straipsnių,
 - 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvos 93/98/EEB dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų suderinimo (OL L 290, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 141) 2 straipsnio ir
 - 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230) 2, 3 ir 5 straipsnių.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas sprendžiant ginčą tarp dokumentinio filmo pagrindinio režisieriaus M. Luskan ir šio filmo prodiuserio P. van der Let dėl sutarties, kuria pirmasis perleido antrajam savo autoriaus teises ir tam tikras šio filmo naudojimo teises, vykdymo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

Berno konvencija

- 3 Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas) su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d. (toliau – Berno konvencija), 14bis straipsnyje nurodyta:

„1. Nepažeidžiant bet kokio kūrinio, kuris galėtų būti perdirbtas ar atgamintas, autorinės teisės, kinematografijos kūrinys saugomas kaip originalus kūrinys. Kinematografijos kūrinio autorinės teisės savininkas turi tas pačias teises kaip ir originalaus kūrinio autorius, įskaitant 14 straipsnyje numatytas teises.

2.

- a) Kinematografijos kūrinio autorinės teisės nuosavybės klausimus reguliuoja šalies, kurioje reikalaujama apsaugos, įstatymai.
- b) Tačiau tose Sąjungos šalyse, kurių įstatymai prie kinematografijos kūrinio autorinės teisės savininkų priskiria autorius, prisidėjusius prie kūrinio sukūrimo, galioja nuostata, kad šie autoriai, jei jie išipareigojo prisidėti prie sukūrimo ir nėra jokios priešingos ar specialios sąlygos, negali prieštarauti, kad tie kūriniai būtų atgaminami, platinami, viešai atliekami ir demonstruojami, viešai skelbiami laidais, transliuojami eterįje ar kitaip viešai skelbiami visuomenei arba kad būtų subtitruojami ar dubliuojami tokių kūrinių tekstai.

- c) Ar šio straipsnio 2 dalies b punkto taikymui būtinas minėtas įsipareigojimas turi būti išreikštas raštišku susitarimu ar tokios pat teisinės galios raštišku aktu, nustato šalies, kurioje yra kinematografijos kūrinio gamintojo būstinė ar nuolatinė gyvenamoji vieta, įstatymai. Tačiau Sąjungos šalies, kurioje reikalaujama apsaugos, įstatymams suteikiama teisė nustatyti, kad toks įsipareigojimas turi būti išreikštas raštišku susitarimu ar tokios pat teisinės galios raštišku aktu. Šalys, kurios naudojasi šia teise, praneša apie tai Generaliniam direktoriui raštišku pareiškimu, apie kurį jis nedelsdamas praneša visoms kitoms Sąjungos šalims.
- d) Sąvoka „priešinga ar speciali sąlyga“ reiškia bet kokią ribojančią sąlygą, susijusią su anksčiau paminėtu įsipareigojimu.

3. Jei nacionaliniai įstatymai nenustato kitaip, šio straipsnio 2 dalies b punkto nuostatos netaikomos scenarijų, dialogų ir muzikos kūrinių, sukurtų kinematografijos kūriniai pastatyti, autoriams ar šio kūrinio režisieriui. Tačiau tos Sąjungos šalys, kurių įstatymų nuostatos nenumato šio straipsnio 2 dalies b punkto taikyti tokiam režisieriui, praneša apie tai Generaliniam direktoriui raštišku pareiškimu, apie kurį jis nedelsdamas praneša visoms kitoms Sąjungos šalims.“

PINO autorių teisių sutartis

- 4 Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (PINO) 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje priėmė PINO autorių teisių sutartį. Ši sutartis Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta 2000 m. kovo 16 d. Tarybos sprendimu 2000/278/EB (OL L 89, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208).
- 5 PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad susitariančiosios šalys įsipareigoja laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių reikalavimų.

Sąjungos teisė

Direktyva 93/83

- 6 Direktyvos 93/83 1 straipsnio 5 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje pagrindinis kinematografijos ar audiovizualinio kūrinio režisierius laikomas jo autoriumi ar vienu iš autorių. Valstybės narės gali numatyti, kad ir kiti asmenys gali būti laikomi bendraautorais.“

- 7 Šios direktyvos II skyriuje „Programų transliavimas per palydovą“ yra 2 straipsnis „Transliavimo teisė“, kuriame nurodyta:

„Valstybės narės suteikia autoriui išimtinę teisę leisti viešai per palydovą perduoti autorių teisės kūrinius, kuriems taikomos šio skyriaus nuostatos.“

Direktyva 2001/29

- 8 Direktyvos 2001/29 5, 9–11, 20, 31 ir 35 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(5) Technologijų plėtra padaugino ir pajvairino kūrybos, gamybos ir naudojimo kryptis. Nors ir nereikia jokių naujų intelektinės nuosavybės apsaugos koncepcijų, galiojantys autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymai turėtų būti pakeisti ir papildyti, kad atitinkamai atspindėtų ekonomikos realybes, pavyzdžiui, naujas naudojimo formas.“

<...>

- (9) Kiekvienas autorių teisių ir gretutinių teisių derinimas turi būti grindžiamas aukšto lygio apsauga, nes tokios teisės yra labai svarbios intelektinei kūrybai. Jų apsauga padeda užtikrinti kūrybingumo palaikymą ir plėtojimą autorių, atlikėjų, prodiuserių, vartotojų, kultūros, pramonės ir apskritai visuomenės labui. Dėl to intelektinė nuosavybė yra pripažinta sudedamąja nuosavybės dalimi.
- (10) Kad autoriai ar atlikėjai galėtų tęsti savo kūrybinį ir meninį darbą, už savo darbo naudojimą jie turi gauti teisingą atlyginimą; jį turi gauti ir prodiuseriai, kad galėtų finansuoti šį darbą. Investicijos, kurių reikia tokiems produktams, kaip fonogramos, filmai ar daugialypės terpės kūriniai, sukurti ir užsakomosioms paslaugoms („on-demand“) tiekti [teikti], yra didelės. Tinkama teisinė intelektinės nuosavybės teisių apsauga yra būtina, kad būtų galima garantuoti galimybes gauti tokį atlyginimą ir patenkinamą investicijų grąžą.
- (11) Griežta, veiksminga autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistema yra vienas iš pagrindinių būdų užtikrinti, kad Europos kultūra gautų būtinų lėšų kūrybai ir gamybai, o meno kūrėjai ir atlikėjai išlaikytų nepriklausomumą ir orumą.

<...>

- (20) Ši direktyva remiasi principais ir taisyklėmis, jau nustatytomis šioje srityje šiuo metu galiojančiose direktyvose, pirmiausia [1991 m. gegužės 14 d. Tarybos direktyvoje 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (OL L 122, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 114), iš dalies pakeistoje Direktyva 93/98, Direktyvoje 92/100, iš dalies pakeistoje Direktyva 93/98, Direktyvoje 93/83, Direktyvoje 93/98 ir 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (OL L 77, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 459)], tuos principus ir taisykles plėtoja bei įteisina informacinės visuomenės kontekste. Šios direktyvos nuostatos neturėtų pažeisti tų direktyvų nuostatų, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje yra nustatyta kitaip.

<...>

- (31) Turi būti išlaikyta derama pusiausvyra tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų teisių ir interesų, taip pat tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų ir saugomų objektų naudotojų. <...>

<...>

- (35) Taikant tam tikras išimtis ar apribojimus teisių turėtojais turėtų gauti teisingą atlyginimą, kad jiems būtų deramai kompensuota už naudojimąsi jų saugomais kūrinių ar kitais objektais. Nustatant tokio atlyginimo formą, išsamią tvarką ir galimą dydį kiekvienu atveju turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes. Įvertinant šias aplinkybes vertingas kriterijus būtų iš to kylanti galima žala teisių turėtojams. <...>“

9 Direktyvos 2001/29 1 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Išskyrus 11 straipsnyje nurodytus atvejus, ši direktyva nekeičia ir jokių būdu nepaveikia egzistuojančių Bendrijos nuostatų dėl:

<...>

- b) nuomos teisės, panaudos teisės ir tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje;
- c) autorių teisių ir gretutinių teisių, taikomų programų palydoviniam ir kabeliniam retransliavimui;

d) autorių teisių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų;

<...>“

10 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Atgaminimo teisė“ nustatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a) autoriams – savo kūrinius;

b) atlikėjams – savo atlikimų įrašus;

c) fonogramų gamintojams – savo fonogramas;

d) filmų pirmojo įrašo gamintojams – jų filmų originalus ir kopijas;

e) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduotos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą.“

11 Šios direktyvos 3 straipsnyje „Teisė viešai paskelbti kūrinius ir teisė kitus objektus padaryti viešai prieinamus“ nurodyta:

„1. Valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokį savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais [prieinamų] tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

2. Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti padaryti viešai prieinamus laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku:

a) atlikėjams – savo atlikimo įrašus;

b) fonogramų gamintojams – savo fonogramas;

c) filmų pirmojo įrašo gamintojams – jų filmų originalus ir kopijas;

d) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduodamos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytos teisės nebus išnaudotos jokių šiame straipsnyje nustatytu viešo paskelbimo ar padarymo viešai prieinamą [prieinamą] veiksmu.“

12 Tos pačios direktyvos 5 straipsnio „Išimties ir apribojimai“ 2 dalies b punkte ir 5 dalyje numatyta:

„2. Valstybės narės 2 straipsnyje nustatytai atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

<...>

- b) kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūrinii ar objektui;

<...>

5. Šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nustatytos išimtys ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų.“

Direktyva 2006/115/EB

- 13 Direktyva 92/100 buvo panaikinta 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 376, p. 28). Pastarojoje direktyvoje kodifikuojamos ir vartojant analogiškus terminus pakartojamos Direktyvos 92/100 nuostatos. Atsižvelgiant į laiką, kai klostėsi pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės (2008 m. kovas), *ratione temporis* taikytina Direktyva 2006/115, todėl Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus nagrinės pagal šią direktyvą.

- 14 Direktyvos 2006/115 5 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(5) Kūrybinė bei meninė autorių ir atlikėjų veikla reikalauja atitinkamų pajamų, kaip pagrindo tolimesnei kūrybinei ir meninei veiklai, o investicijos, kurios visų pirma reikalingos fonogramų ir filmų kūrimui, yra itin didelės ir susijusios su rizika. Tokių pajamų užtikrinimo ir investicijų atsipirkimo galimybė gali būti efektyviai garantuota tik užtikrinant pakankamą atitinkamų teisių turėtojų teisinę apsaugą.

<...>

(12) Būtina nustatyti priemones, užtikrinančias neatšaukiamą teisingą atlyginimą autoriams ir atlikėjams, kuriems turi išlikti galimybė patikėti šios teisės administravimą juos atstovaujančioms kolektyvinio teisių administravimo organizacijoms.“

- 15 Šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Kinematografinio arba audiovizualinio kūrinio pagrindinis režisierius laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių. Valstybės narės gali numatyti, kad ir kiti asmenys laikomi bendraautorais.“

- 16 Remiantis šios direktyvos 3 straipsniu „Teisių turėtojai ir nuomos bei panaudos teisių turinys“:

„1. Išimtinė teisė leisti arba uždrausti nuomoti ir teikti panaudai:

- a) savo kūrinio originalą ir kopijas suteikiama autoriui;
- b) savo atlikimo įrašą suteikiama atlikėjui;
- c) savo fonogramą suteikiama jos gamintojui;
- d) savo filmo originalą ir kopijas suteikiama jo pirmojo įrašo gamintojui.

<...>

4. Nepažeidžiant 6 dalies, esant sutarčiai dėl filmo kūrimo, individualiai arba kolektyviai sudarytai tarp atlikėjų ir filmo prodiuserio, preziumuojama, kad joje nurodytas atlikėjas, jei sutarties nuostatose nenumatyta kitaip, perdavė jam priklausančią nuomos teisę, tačiau turi būti laikomasi 5 straipsnio nuostatų.

5. Vadovaudamasi 4 dalimi, valstybės narės gali nustatyti panašią prezumpciją autoriams.

<...>“

17 Tos pačios direktyvos 5 straipsnio „Neatšaukiama teisė į teisingą atlyginimą“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Jei autorius arba atlikėjas yra perdavęs arba suteikęs fonogramos arba filmo originalo ar kopijos nuomos teisę fonogramos ar filmo prodiuseriui, tas autorius arba atlikėjas išsaugo teisę gauti teisingą atlyginimą už nuomą.

2. Autoriai arba atlikėjai negali atsisakyti teisės į teisingą atlyginimą už nuomą.“

Direktyva 2006/116/EB

18 Direktyva 93/98 buvo panaikinta 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL L 372, p. 12). Pastarojoje direktyvoje, vartojant analogiškus terminus, pakartojamos Direktyvos 93/98 nuostatos. Atsižvelgiant į laiką, kai klostėsi pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės (2008 m. kovas), *ratione temporis* taikytina Direktyva 2006/116, todėl Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus nagrinės pagal šią direktyvą.

19 Direktyvos 2006/116 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Šios direktyvos nuostatos neturėtų turėti poveikio Berno konvencijos 14a straipsnio 2 dalies b, c bei d punktų ir 3 dalies taikymui valstybėse narėse.“

20 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Kinematografijos ir audiovizualiniai kūriniai“ nurodyta:

„1. Kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio pagrindinis režisierius yra laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių. Valstybės narės turi teisę nuspręsti, ką pripažinti kitais bendraautoriais.

2. Kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio apsaugos terminas baigiasi praėjus 70 metų nuo ilgiausiai išgyvenusio iš toliau išvardytų asmenų mirties nepriklausomai nuo to, ar šie asmenys laikomi bendraautoriais, ar ne; šie asmenys yra: pagrindinis režisierius, scenarijaus autorius, dialogų autorius ir muzikos, specialiai sukurtos kinematografijos ar audiovizualiniam kūriniiui, autorius.“

Nacionalinė teisė

21 Autorių teisių įstatymo (*Urheberrechtsgesetz, BGBl. 111/1936*), iš dalies pakeisto *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich* I, 58/2010, paskelbtu federaliniu įstatymu (toliau – *UrhG*), 38 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Naudojimo teisės į komerciniais pagrindais sukurtus kinematografijos kūrinius priklauso įmonės savininkui (prodiuseriui) <...>. Įstatymais nustatyta autoriaus teisė į atlyginimą, jeigu jos negalima atsisakyti ir prodiuseris su autoriumi nesusitarė kitaip, per pusę priklauso prodiuseriui ir autoriui. <...>“

22 *UrhG* 42b straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jeigu galima tikėtis, kad per televiziją arba radiją transliuotas, visuomenei paskelbtas arba įrašytas į komerciniam platinimui skirtą garso arba audiovizualinę laikmeną kūrinys dėl savo pobūdžio gali būti atgaminamas asmeniniam naudojimui pagal 42 straipsnio 2–7 dalis įrašant į garso arba audiovizualinę laikmeną, autorius turi teisę gauti teisingą atlyginimą (tuščios laikmenos mokestį), kai laikmenomis prekiaujama šalies vidaus rinkoje; laikmenomis laikomos tuščios garso arba audiovizualinės laikmenos, tinkamos kūriniams atgaminti, arba kitokios tam tikslui skirtos garso arba audiovizualinės laikmenos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 23 Ieškovas pagrindinėje byloje M. Luksan yra dokumentinio filmo „Fotos von der Front“ („Fotografijos iš fronto“) apie vokiečių karo fotografiją Antrojo pasaulinio karo metais scenarijaus autorius ir pagrindinis režisierius. Neginčijama, kad šis dokumentinis filmas, kuriame kritiškai pateikiamas karo fotografijos dvilypumas, yra kinematografijos kūrinys, dėl to saugomas kaip originalus kūrinys.
- 24 Atsakovas pagrindinėje byloje P. van der Let komerciniais pagrindais kuria kinematografijos ir kitus audiovizualinius kūrinius.
- 25 2008 m. kovo mėnesį šalys sudarė „autorinę režisavimo sutartį“ (audiovizualinio kūrinio sukūrimo sutartį), kurioje nurodyta, kad M. Luksan yra minėto filmo scenarijaus autorius ir pagrindinis režisierius, o P. van der Let šį filmą sukurs ir naudos. Šia sutartimi M. Luksan perleido P. van der Let visas savo autoriaus teises ir (arba) gretutines teises į šį filmą. Tačiau šis teisių perleidimas aiškiai neapėmė kai kurių naudojimo būdų, būtent teisės viešai paskelbti skaitmeniniuose tinkluose ir teisės transliuoti uždarame televizijos tinkle („closed-circuit television“) bei per mokamą televiziją („pay-TV“), t. y. (koduoto) transliavimo ribotam žiūrovų skaičiui už atskirą mokestį.
- 26 Be to, sutartyje nebuvo jokios aiškos nuostatos dėl teisių į įstatymais numatytą atlyginimą, kaip antai *UrhG* 42b straipsnyje nurodytą atlyginimą už atgaminimą įrašymo laikmenose (vokiečių k. „Leerkassettenvergütung“, t. y. „tuščios laikmenos mokestis“).
- 27 Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl to, kad prodiuseris P. van der Let padarė šį filmą prieinamą internete ir tuo tikslu perleido teises *Movieeurope.com*. Taigi minėtą filmą buvo galima parsisiųsti iš šios interneto svetainės kaip „video on demand“. Prodiuseris taip pat padarė filmo anonsą prieinamą internete per *youtube* ir perleido *Scandinavia TV* „Pay TV“ teises.
- 28 Tokiomis aplinkybėmis režisierius M. Luksan pareiškė ieškinį prodiuseriui P. van der Let prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme. Jis teigia, kad, atsižvelgiant į panaudojimo būdus, kurie jam suteikiami sutartimi (teisė transliuoti ribotam žiūrovų skaičiui per „video on demand“ ir „pay TV“), minėto prodiuserio atliktas pagrindinėje byloje nagrinėjamo filmo panaudojimas yra minėtos sutarties ir jo autoriaus teisių pažeidimas.
- 29 Atsakydamas į šiuos argumentus P. van der Let tvirtina, kad dėl *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyto „teisėto perleidimo“ visos išimtinės nagrinėjamo filmo naudojimo teisės priklauso jam kaip filmo prodiuseriui ir nuo šios taisyklės nukrypstantys susitarimai arba tokį pat poveikį turinti išlyga yra negaliojantys.
- 30 Be to, P. van der Let teigia, kad situacija, susijusi su *UrhG* reglamentuotomis teisėmis į įstatymais numatytą atlyginimą, visų pirma „tuščios laikmenos mokestį“, yra tokia pat kaip ir susijusioji su naudojimo teisėmis. Todėl, kadangi sutartimi jam priskiriamos visos filmo naudojimo teisės, jam atitenka ir visos teisės į įstatymais numatytą atlyginimą. P. van der Let tvirtina, kad jis, kaip prodiuseris, turi teisę ne tik į pusę teisių į įstatymais numatytą atlyginimą pagal *UrhG* 38 straipsnio

1 dalies antrą sakinį, bet, remiantis tuo pačiu straipsniu, ir kitą jų pusę, kuri iš esmės priklauso filmo autoriui (M. Luksan kaip režisieriui). Iš tiesų leidžiama susitarti dėl kitokių sąlygų, nei nustatyta šioje įstatymo nuostatoje.

- 31 M. Luksan nesutinka su šiuo požiūriu ir prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo pripažinti, kad jam priklauso pusė teisių į įstatymais numatytą atlyginimą.
- 32 Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Austrijos teisės doktrinoje ir teismų praktikoje laikomasi nuomonės, kad *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje numatomas pirminis ir tiesioginis panaudojimo teisių suteikimas tik filmo prodiuseriui, o ne *cessio legis* arba šių teisių perleidimo prezumpcija. Remiantis tokiu *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies aiškinimu, nuo šio tiesioginio ir pirminio priskyrimo principo nukrypstantys susitarimai negalioja.
- 33 Dėl teisių į įstatymais numatytą atlyginimą, pirmiausia dėl teisės į „tuščios laikmenos mokestį“, *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nurodyta, kad jos per pusę priklauso filmo prodiuseriui ir jo autoriui, tačiau aiškiai leidžiama susitarti nukrypstant nuo šio principo, net ir kiek tai susiję su filmo autoriui tenkančia puse.
- 34 Tokiomis sąlygomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, laikosi nuomonės, kad *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies pirmas ir antras sakiniai, kaip jie iki šiol aiškinami pagal Austrijos teisės doktriną ir teismų praktiką, prieštarauja Sąjungos teisei. Šio teismo teigimu, aiškinant pagal Sąjungos teisę reikėtų manyti, kad *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje įtvirtinta nugincijama perleidimo prezumpcija. Be to, pagrindinis režisierius turi teisę į teisingą atlyginimą, kurios negalima atsisakyti. Dėl teisių į įstatymais numatytą atlyginimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad net jei *UrhG* 38 straipsnio 1 dalies antru sakiniu pusė šių teisių suteikiama filmo autoriui (šis teismas mano, kad tai yra teisinga), neturėtų būti leidžiama nukrypti nuo šios paskirstymo taisyklės.
- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar atitinkamos *UrhG* nuostatos, kuriomis prodiuseriui suteikiamos tam tikros teisės, neatsižvelgiant į sutartines nuostatas, taikytinos taip, kaip jas iki šiol aiškino Austrijos teismai, ir ar reikia taikyti priešingą – Sąjungos teisę atitinkantį – aiškinimą.
- 36 Tokiomis aplinkybėmis *Handelsgericht Wien* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Europos Sąjungos teisės nuostatas autorių teisių ir gretutinių teisių srityje, t. y. Direktyvos 92/100 2 straipsnio 2, 5 ir 6 dalis, Direktyvos 93/83 1 straipsnio 5 dalį ir Direktyvos 93/98 2 straipsnio 1 dalį, siejamas su Direktyvos 92/100 4 straipsniu, Direktyvos 93/83 2 straipsniu ir Direktyvos 2001/29 2 ir 3 straipsniais bei 5 straipsnio 2 dalies b punktu, reikia aiškinti taip, kad naudojimo teisės į atgaminimą, transliavimą per palydovą ar kitokią viešą paskelbimą, padarant kūrinių viešai prieinamą, tiesiogiai (iš pradžių) įgyja kinematografijos arba audiovizualinio kūrinių pagrindinis režisierius arba kiti valstybių narių įstatymų leidėjų nustatyti filmo autoriai, o ne – tiesiogiai (iš pradžių) ir išimtinai – filmo prodiuseris? Ar valstybių narių įstatymai, pagal kuriuos naudojimo teisės tiesiogiai (iš pradžių) įgyja tik filmo prodiuseris, neprieštarauja Europos Sąjungos teisei?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas:

- a) Ar pagal Europos Sąjungos teisę valstybių narių įstatymų leidėjui leidžiama su nuoma ir panauda nesusijusių pirmajame klausime minimų naudojimo teisių, priklausančių kinematografijos arba audiovizualinio kūrinių pagrindiniam režisieriui arba kitiems valstybių narių įstatymų leidėjų nustatytiems kinematografijos kūrinių autoriams, atžvilgiu nustatyti

įstatymais numatytą prezumpciją dėl tokių teisių perleidimo filmo prodiuseriui ir, jeigu taip, ar reikia tada laikytis Direktyvos 92/100 2 straipsnio 5 ir 6 dalyse, siejamose su šios direktyvos 4 straipsniu, nustatytų sąlygų?

- b) Ar taisyklė, pagal kurią teisės, susijusios su kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio pagrindiniu režisieriumi arba su kitais valstybių narių įstatymų leidėjo nustatytais kinematografijos kūrinio autoriais, iš pradžių priklauso šiems asmenims, taikytina ir valstybių narių įstatymų leidėjų nustatytoms teisėms į teisingą atlyginimą, kaip antai teisei į „tuščios laikmenos mokestį“ pagal *UrhG* 42b straipsnį, arba teisėms į teisingą kompensaciją pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktą?

3. Jei atsakymas į 2b klausimą būtų teigiamas:

Ar pagal Europos Sąjungos teisę valstybių narių įstatymų leidėjui leidžiama antrajame klausime minimų teisių, priklausančių kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio pagrindiniam režisieriui arba kitiems valstybių narių įstatymų leidėjo nustatytiems kinematografijos kūrinio autoriams, atžvilgiu nustatyti įstatymais numatytą prezumpciją dėl tokių teisių į atlyginimą perleidimo filmo prodiuseriui ir, jeigu taip, ar reikia laikytis Direktyvos 92/100 2 straipsnio 5 ir 6 dalyse, siejamose su šios direktyvos 4 straipsniu, nustatytų sąlygų?

4. Jei atsakymas į trečiąjį klausimą būtų teigiamas:

Ar valstybės narės įstatyme nustatyta taisyklė, pagal kurią kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio pagrindiniam režisieriui arba kitiems valstybių narių įstatymų leidėjo nustatytiems kinematografijos kūrinio autoriams pripažįstama teisė į pusę valstybės narės įstatymais nustatyto atlyginimo, tačiau šią teisę galima pakeisti susitarus, taigi ir jos atsisakyti, neprieštarauja minėtoms Europos Sąjungos teisės nuostatomis, susijusiomis su autorių ir gretutinėmis teisėmis?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 37 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, pirma, Direktyvos 93/83 1 ir 2 straipsnių ir, antra, Direktyvos 2001/29 2 ir 3 straipsnių, siejamų su Direktyvos 2006/115 2 ir 3 straipsniais bei Direktyvos 2006/116 2 straipsniu, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad kinematografijos kūrinio naudojimo teisės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinių padarant jį viešai prieinamą), pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso pagrindiniam režisieriui kaip šio kūrinio autoriui. Teismas klausia, ar dėl to minėtomis nuostatomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais nagrinėjamos teisės pagal įstatymą suteikiamos tik minėto kūrinio prodiuseriui.
- 38 Iš pradžių pažymėtina, kad įvairios kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio naudojimo teisės yra kelių direktyvų dalykas. Pirmiausia Direktyvos 93/83 II skyriuje reglamentuojama transliavimo per palydovą teisė. Toliau atgaminimo teisė ir teisė viešai paskelbti kūrinių padarant jį viešai prieinamą reglamentuojamos atitinkamai Direktyvos 2001/29 2 ir 3 straipsniais. Galiausiai nuomos bei panaudos teisėms taikomi Direktyvos 2006/115 2 ir 3 straipsniai.
- 39 Direktyvos 93/83 1 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad pagrindinis kinematografijos ar audiovizualinio kūrinio režisierius laikomas jo autoriumi ar vienu iš autorių.
- 40 Be to, Direktyvos 2006/115 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad kinematografinio kūrinio pagrindinis režisierius laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių.

- 41 Tačiau kalbant apie Direktyvą 2001/29 konstatuotina, kad joje nepateikiama jokios aiškos nuorodos dėl kinematografijos kūrinio pagrindinio režisieriaus statuso.
- 42 Tokiomis sąlygomis pirmiausia reikia nustatyti, kokia yra kinematografijos kūrinio pagrindinio režisieriaus situacija Direktyva 2001/29 reglamentuojamų naudojimo teisių atžvilgiu.
- 43 Iš Direktyvos 2001/29 20 konstatuojamosios dalies matyti, kad ši direktyva remiasi principais ir taisyklėmis, jau nustatytais šioje srityje šiuo metu galiojančiose direktyvose, pirmiausia Direktyvoje 92/100 dėl nuomos ir panaudos teisių (dabar – Direktyva 2006/115) ir Direktyvoje 93/98 dėl autorių teisių apsaugos terminų suderinimo (dabar – Direktyva 2006/116). Numatyta, kad Direktyva 2001/29 tuos principus ir taisykles plėtoja bei įteisina informacinės visuomenės aspektu. Todėl Direktyvos 2001/29 nuostatos turi būti taikomos nepažeidžiant šių dviejų direktyvų nuostatų, išskyrus atvejus, kai Direktyva 2001/29 nustatyta kitaip (šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 4 d. Sprendimo *Football Association Premier League ir kt.*, C-403/08 ir C-429/08, Rink. p. I-9083, 187 ir 188 punktus).
- 44 Direktyvos 2006/116 2 straipsnio „Kinematografijos ir audiovizualiniai kūriniai“ 1 dalyje nustatyta bendra taisyklė, pagal kurią kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio pagrindinis režisierius laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių, o valstybės narės turi teisę nuspręsti, ką pripažinti kitais bendraautoriais.
- 45 Taigi ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad, neatsižvelgiant į bet koki nacionalinėje teisėje padarytą pasirinkimą, kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius bet kuriuo atveju, kitaip nei kiti tokio kūrinio autoriai, turi autoriaus statusą pagal Direktyvą 2006/116.
- 46 Be to, Direktyvos 2006/116 2 straipsnio 2 dalyje nustatytas kinematografijos arba audiovizualinio kūrinio apsaugos terminas. Ši nuostata privalomai reiškia, kad toks kūrinys, būtent jo autoriaus arba bendraautorių teisės, visų pirma pagrindinio režisieriaus teisės, yra veiksmingai ginamas teisiniu atžvilgiu.
- 47 Kadangi Direktyvoje 2001/29 nenustatyta kitaip ir jos nuostatos turi būti taikomos nepažeidžiant Direktyvos 2006/116 nuostatų ir Direktyvos 2006/115 nuostatų, visų pirma jos 2 straipsnio 2 dalies, Direktyvos 2001/29 2 ir 3 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad būtų užtikrintos šiuose straipsniuose nurodytos kinematografijos kūrinio pagrindinio režisieriaus autoriaus teisės.
- 48 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad atsižvelgiant į nagrinėjamas naudojimo teises, įskaitant tas, kurios reglamentuotos Direktyvoje 2001/29, kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių.
- 49 Antra, reikia nustatyti, ar kinematografijos kūrinio naudojimo teisės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinį padarant jį viešai prieinamą), pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso pagrindiniam režisieriui kaip šio kūrinio autoriui ir ar tam tikrais atvejais šios teisės iš pradžių tiesiogiai gali atitekti tik šio kūrinio prodiuseriui.
- 50 Kalbant apie teisę transliuoti per palydovą, Direktyvos 93/83 2 straipsnyje įtvirtinama išimtinė autoriaus teisė leisti viešai paskelbti autorių teisių saugomus kūrinius per palydovą.
- 51 Dėl atgaminimo teisės pažymėtina, kad Direktyvos 2001/29 2 straipsnyje šios teisės turėtojais pripažįstami autoriai (jų kūrinių atžvilgiu) ir filmų pirmojo įrašo gamintojai (jų filmų originalų ir kopijų atžvilgiu).

- 52 Be to, kalbant apie teisę viešai paskelbti kūrinius padarant juos viešai prieinamus, Direktyvos 2001/29 3 straipsnyje ši teisė nustatyta autoriams (jų kūrinių atžvilgiu) ir filmų pirmojo įrašo gamintojams (jų filmų originalų ir kopijų atžvilgiu).
- 53 Taigi pastaruosiuose trijuose punktuose nurodytomis nuostatomis pagrindinėje byloje nagrinėjamos kinematografijos kūrinio naudojimo teisės iš pradžių priskiriamos pagrindiniam režisieriui kaip autoriui.
- 54 Tačiau, nepaisant šių antrinės teisės nuostatų, Austrijos vyriausybė Teisingumo Teismui pateiktose pastabose remiasi Berno konvencijos 14bis straipsnio, susijusio su kinematografijos kūriniais, 2 dalies b punktu ir 3 dalimi, kuriais leidžiama suteikti šias teises tik kūrinio prodiuseriui.
- 55 Iš šių bendrai nagrinėjamų nuostatų faktiškai matyti, kad išimties tvarka leidžiama nacionalinės teisės aktais nesuteikti pagrindiniam režisieriui tam tikrų kinematografijos kūrinio naudojimo teisių, kaip antai pirmiausia atgaminimo teisės ir teisės viešai paskelbti kūrinį.
- 56 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti, kad visos Sąjungos valstybės narės yra prisijungusios prie Berno konvencijos: vienos – iki 1958 m. sausio 1 d., kitos – iki jų įstojimo į Sąjungą dienos.
- 57 Konkrečiai kalbant apie Berno konvencijos 14bis straipsnį, susijusį su kinematografijos kūriniais, pažymėtina, kad šis straipsnis buvo priimtas peržiūrėjus konvenciją 1948 m. Briuselyje ir vėliau 1967 m. Stokholme.
- 58 Taigi Berno konvencija turi tarptautinių susitarimų, kaip jie suprantami pagal SESV 351 straipsnį, požymių; pagal šio straipsnio nuostatas Sutarčių nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų iki 1958 m. sausio 1 d. arba (stojančiųjų valstybių atveju) iki įstojimo dienos, tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių.
- 59 Toliau reikia pažymėti, kad nebūdama Berno konvencijos šalis Sąjunga pagal PINO autorių teisių sutarties, kurios šalis ji yra, kuri yra jos teisės sistemos dalis ir kurią siekiama įgyvendinti Direktyva 2001/29, 1 straipsnio 4 dalį vis dėlto privalo laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Football Association Premier League ir kt.* 189 punktą bei jame nurodytą teismų praktiką). Todėl Sąjunga turi laikytis, be kitų, Berno konvencijos 14bis straipsnio.
- 60 Šiomis sąlygomis kyla klausimas, ar šio sprendimo 50–52 straipsniuose nurodytos direktyvų 93/83 ir 2001/29 nuostatos, atsižvelgiant į PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio 4 dalį, turi būti aiškinamos taip, kad valstybė narė, vadovaudamasi Berno konvencijos 14bis straipsniu ir remdamasi šiuo konvencijos straipsniu jai suteikiama teise, savo nacionalinės teisės aktais gali pagrindiniam režisieriui nesuteikti pagrindinėje byloje nagrinėjamų kinematografijos kūrinio naudojimo teisių.
- 61 Šiuo atžvilgiu pirmiausia primintina, kad SESV 351 straipsnio pirma pastraipa siekiama laikantis tarptautinės teisės principų patikslinti, kad Sutarties taikymas neturi įtakos atitinkamos valstybės narės įsipareigojimui gerbti iš prieš jai įstojant į Sąjungą sudaryto susitarimo kylančias trečiųjų valstybių teises ir vykdyti atitinkamus įsipareigojimus (žr. 1995 m. kovo 28 d. Sprendimo *Evans Medical ir Macfarlan Smith*, C-324/93, Rink. p. I-563, 27 punktą ir 1997 m. sausio 14 d. Sprendimo *Centro-Com*, C-124/95, Rink. p. I-81, 56 punktą).
- 62 Tačiau kai tokiu susitarimu valstybei narei leidžiama priimti priemonę, kuri, pasirodo, prieštarauja Sąjungos teisei, neįpareigojant to daryti, valstybė narė turi susilaikyti nuo tokios priemonės priėmimo (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Evans Medical ir Macfarlan Smith* 32 punktą ir *Centro-Com* 60 punktą).

- 63 Ši teismų praktika *mutatis mutandis* taip pat turi būti taikoma tais atvejais, kai paaiškėja, kad įstatymo numatyta priemonė, kurią valstybė narė priėmė remdamasi ankstesniu tarptautiniu susitarimu, dėl Sąjungos teisės raidos prieštarauja šiai teisei. Tokioje situacijoje atitinkama valstybė narė negali remtis šiuo susitarimu, kad išvengtų pagal Sąjungos teisę vėliau atsiradusių įsipareigojimų.
- 64 Numatydamas, kad kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius laikomas jo autoriumi arba vienu iš autorių, Sąjungos teisės aktų leidėjas įgyvendino Sąjungos kompetenciją intelektualinės nuosavybės srityje. Šiomis sąlygomis valstybės narės nebeturi teisės priimti nuostatų, prieštaraujančių šiai Sąjungos normai. Todėl jos negali remtis Berno konvencijos 14bis straipsniu suteikta teise.
- 65 Toliau konstatuotina, kad įstatymo numatyta priemonė, kaip antai aprašytoji šio sprendimo 60 punkte, neatrodo esanti suderinama su Direktyva 2001/29 siekiamu tikslu.
- 66 Iš tiesų iš Direktyvos 2001/29 9 konstatuojamosios dalies, kurioje reglamentuojama visų pirma atgaminimo teisė ir teisė viešai paskelbti kūrinį, matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, manydamas, jog autorių teisių apsauga yra labai svarbi intelektinei kūrybai, ketino autoriams užtikrinti aukštą apsaugos lygį. Taigi intelektualinė nuosavybė buvo pripažinta sudėtine nuosavybės dalimi.
- 67 Kadangi autoriumi buvo pripažintas kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius, sutikimas su tuo, kad šiam kūrėjui nesuteikiamos nagrinėjamos naudojimo teisės, būtų nesuderinamas su Direktyva 2001/29 siekiamu tikslu.
- 68 Galiausiai reikia priminti, kad, remiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti ją paveldėtojams. Nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai būtina visuomenės poreikiams, tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsižvelgiant į bendruosius interesus. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad intelektualinė nuosavybė turi būti saugoma.
- 69 Atsižvelgiant į tai, kas buvo konstatuota šio sprendimo 53 straipsnyje, kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius turi būti laikomas pagal Sąjungos teisę teisėtai įgijusiu intelektualinės nuosavybės teisę į šį kūrinį.
- 70 Šiomis sąlygomis tai, kad nacionalinės teisės aktai nesuteikia jam nagrinėjamų naudojimo teisių, prilygtų jo teisėtai įgytos intelektualinės nuosavybės teisės atėmimui.
- 71 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad šio sprendimo 50–52 straipsniuose nurodytos direktyvų 93/83 ir 2001/29 nuostatos, atsižvelgiant į PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio 4 dalį, negali būti aiškinamos taip, kad valstybė narė, vadovaudamasi Berno konvencijos 14bis straipsniu ir remdamasi šiuo konvencijos straipsniu jai suteikta teise, savo nacionalinės teisės aktais gali pagrindiniam režisieriui nesuteikti pagrindinėje byloje nagrinėjamų kinematografijos kūrinio naudojimo teisių, nes tokiu aiškinimu visų pirma būtų neatsižvelgiama į Sąjungos kompetenciją šioje srityje, be to, jis būtų nesuderinamas su Direktyva 2001/29 siekiamu tikslu ir, galiausiai, neatitiktų iš minėtos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 2 dalies, užtikrinančios intelektualinės nuosavybės apsaugą, išplaukiančių reikalavimų.
- 72 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 93/83 1 ir 2 straipsnių ir Direktyvos 2001/29 2 ir 3 straipsnių, siejamų su Direktyvos 2006/115 2 ir 3 straipsniais bei Direktyvos 2006/116 2 straipsniu, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad kinematografijos kūrinio naudojimo teisės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (atgaminimo teisė, teisė transliuoti per palydovą ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinį padarant jį viešai prieinamą), pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso pagrindiniam režisieriui. Todėl minėtos nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais minėtos naudojimo teisės pagal įstatymą suteikiamos tik atitinkamo kūrinio prodiuseriui.

Dėl antrojo klausimo a dalies

- 73 Pirmiausia reikia priminti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 92/100 2 straipsnio 5 dalyje buvo nustatęs nuomos teisės perdavimo kinematografijos kūrinio prodiuseriui prezumpciją.
- 74 Direktyvos 2006/115 3 straipsnio 4 dalyje, kurioje pakartojamos Direktyvos 92/100 2 straipsnio 5 dalies formuluotės, dabar numatyta, jog esant sutarčiai dėl filmo kūrimo, sudarytai tarp atlikėjų ir filmo prodiuserio, preziumuojama, kad joje nurodytas atlikėjas, jei sutarties nuostatose nenumatyta kitaip, perdavė jam priklausančią nuomos teisę.
- 75 Be to, Direktyvos 2006/115 3 straipsnio 5 dalimi, kurioje pakartojamos Direktyvos 92/100 2 straipsnio 6 dalies formuluotės, valstybėms narėms suteikiama teisė nustatyti panašią prezumpciją autoriams.
- 76 Atsižvelgiant į šį pirminį paaiškinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas turi būti suprantamas kaip iš esmės susijęs su tuo, ar Sąjungos teisė gali būti aiškinama kaip leidžianti valstybėms narėms nustatyti tokią perdavimo prezumpciją taip pat ir dėl kinematografijos kūrinio naudojimo teisių, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinį padarant jį viešai prieinamą), ir, jeigu atsakymas būtų teigiamas, kokiomis sąlygomis.
- 77 Kalbant apie tikslą, įtvirtintą prejudiciniame klausime nurodytose Direktyvos 2006/115 nuostatose, reikia remtis šios direktyvos 5 konstatuojamąja dalimi, kurioje nurodyta, kad, pirma, kūrybinė bei meninė autorių ir atlikėjų veikla reikalauja atitinkamų pajamų kaip pagrindo tolimesnei kūrybinei ir meninei veiklai ir, antra, investicijos, kurios visų pirma reikalingos fonogramoms ir filmams kurti, yra itin didelės ir susijusios su rizika. Tokių pajamų užtikrinimo ir investicijų atsipirkimo galimybė gali būti efektyviai garantuota tik užtikrinant pakankamą atitinkamų teisių turėtojų teisinę apsaugą.
- 78 Visų pirma iš šios Direktyvos 2006/115 5 konstatuojamosios dalies matyti, kad reikia rasti pusiausvyrą tarp įvairių fizinių asmenų, prisidėjusių prie filmo kūrimo, būtent kinematografijos kūrinio autoriaus ir bendraautorių, iš vienos pusės, ir filmo prodiuserio, kuris ėmėsi iniciatyvos ir atsakomybės sukurti kinematografijos kūrinį ir prisiima su šia investicija susijusią riziką, iš kitos pusės, teisių ir interesų gerbimo.
- 79 Šiomis sąlygomis galima konstatuoti, kad nuomos teisės perdavimo kinematografijos kūrinio prodiuseriui prezumpcija Direktyvoje 2006/115 buvo nustatyta siekiant vieno iš tikslų, nurodytų šios direktyvos 5 konstatuojamojoje dalyje, būtent sudaryti prodiuseriui galimybę susigrąžinti lėšas, kurias jis investavo siekdamas sukurti kinematografijos kūrinį.
- 80 Teisių perdavimo prezumpcija taip pat turi atitikti kinematografijos kūrinio pagrindinio režisieriaus interesus. Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad ja jokių būdu nepaneigiama taisyklė, kad autoriui pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso jo kūrinio nuomos ir panaudos teisė. Iš tiesų kadangi Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai numatė atvejį „jei sutarties nuostatose nenumatyta kitaip“, tuo jis norėjo, kad pagrindinis režisierius išlaikytų galimybę sutartimi susitarti kitaip.
- 81 Taigi, remiantis šio sprendimo 78 punkte minėtu pusiausvyros reikalavimu, tokia prezumpcija skirta užtikrinti, kad filmo prodiuseris įgytų kinematografijos kūrinio nuomos teisę, ir numato, kad pagrindinis režisierius gali laisvai disponuoti teisėmis, kurias jis turi kaip autorius, kad apsaugotų savo interesus.
- 82 Tačiau tikslas užtikrinti patenkinamą investicijų į kinematografijos kūrinį grąžą viršija tai, ko reikia tik apsaugoti Direktyva 2006/115 reglamentuojamai nuomos ir panaudos teisei, nes jis nurodytas ir kitose šios srities direktyvose.

- 83 Taip Direktyvos 2001/29 10 konstatuojamojoje dalyje patvirtinama, kad investicijos, kurių reikia tokiems produktams, kaip filmai ar daugialypės terpės kūriniai, sukurti, yra didelės. Todėl tinkama teisinė intelektinės nuosavybės teisių apsauga yra būtina, siekiant užtikrinti patenkinamą investicijų grąžą (taip pat šiuo klausimu žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-61/05, Rink. p. I-6779, 27 punktą).
- 84 Taip pat pažymėtina, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2001/29 5 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodė, jog nors galiojantys autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymai turėjo būti pakeisti ir papildyti, kad atitinkamai atspindėtų ekonomikos realijas, pavyzdžiui, naujas naudojimo formas, nereikia jokių naujų intelektinės nuosavybės apsaugos koncepcijų.
- 85 Šiomis sąlygomis, kadangi manytina, kad, pirma, 2001 m. priėmus Direktyvą 2001/29, Sąjungos teisės aktų leidėjas paliko galioti įvairias intelektinės nuosavybės apsaugos koncepcijas, sukurtas pagal ankstesnes direktyvas, ir, antra, nagrinėjamu atveju jis nenustatė nieko kito, reikia manyti, kad jis neketino atmesti tokios koncepcijos, kaip teisių perdavimo prezumpcija, taikymo minėta direktyva reglamentuojamoms naudojimo teisėms.
- 86 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad tokią nuomos ir panaudos teisių perdavimo prezumpciją, kaip iš pradžių numatyta Direktyvos 92/100 2 straipsnio 5 ir 6 dalyse, o vėliau iš esmės pakartota Direktyvos 2006/115 3 straipsnio 4 ir 5 dalyse, turi būti galima taikyti ir kinematografijos kūrinio naudojimo teisėms, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinį padarant jį viešai prieinamą).
- 87 Atsižvelgiant į šiuos svarstymus, į antrojo klausimo a dalį reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip suteikianti valstybėms narėms teisę nustatyti kinematografijos kūrinio naudojimo teisių, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinį padarant jį viešai prieinamą), perdavimo kinematografijos kūrinio prodiuseriui prezumpciją su sąlyga, kad tokia prezumpcija nėra nenuginčijama, dėl ko iš minėto kūrinio pagrindinio režisieriaus būtų atimta galimybė susitarti kitaip.

Dėl antrojo klausimo b dalies

- 88 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar teisė į teisingą atlyginimą, kaip antai Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojant vadinamąją „kopijavimo asmeniniam naudojimui“ išimtį numatyta teisinga kompensacija, pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso pagrindiniam režisieriui kaip kinematografijos kūrinio autoriui ar bendraautoriui.
- 89 Pirmiausia reikia paaiškinti, kad pateiktas klausimas susijęs tik su Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojant kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį numatyta teisinga kompensacija, todėl į jį bus atsakyta atsižvelgiant tik į atgaminimo teisę ir su ja susijusią teisę į teisingą kompensaciją.
- 90 Iš pradžių reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkto nuostatas valstybės narės iš esmės suteikia autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visus arba iš dalies jų kūrinius.
- 91 Tos pačios direktyvos 2 straipsnio d punktu tokia pati teisė suteikiama filmų pirmojo įrašo gamintojams jų filmų originalų ir kopijų atžvilgiu.
- 92 Tai reiškia, kad ir pagrindinis režisierius, kaip kinematografijos kūrinio autorius, ir prodiuseris, kaip už šiam kūrinii sukurti reikalingas investicijas atsakingas asmuo, turi būti laikomi turinčiais atgaminimo teisę pagal įstatymą.

- 93 Be to, pagal tos pačios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės gali nustatyti išimtinės atgaminimo teisės, kurią turi šios teisės turėtojai, išimtis, kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų (kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis), tačiau su sąlyga, kad bus užtikrinta, jog teisių turėtojai už tai gaus teisingą kompensaciją.
- 94 Kadangi kinematografijos kūrinio pagrindinis režisierius yra vienas iš šių teisių turėtojų, jis turi būti laikomas pagal įstatymą tiesiogiai ir iš pradžių turinčiu teisę į teisingą kompensaciją, mokėtiną taikant kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį.
- 95 Atsižvelgiant į šiuos svarstymus, į antrojo klausimo b dalį reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui, kaip šio kūrinio autoriui, pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai turi priklausyti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojant vadinamąją „kopijavimo asmeniniam naudojimui“ išimtį numatyta teisinga kompensacija.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

- 96 Šiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip leidžianti valstybėms narėms nustatyti kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui priklausančių teisių į atlyginimą perdavimo šio kūrinio prodiuseriui prezumpciją.
- 97 Šiuo atžvilgiu aišku, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata, nustatanti minėtą prezumpciją, leidžia kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui atsisakyti savo teisių į teisingą atlyginimą.
- 98 Taigi pirmiausia reikia išnagrinėti, ar Sąjungos teisė draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kuri leidžia kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui atsisakyti savo teisių į teisingą atlyginimą.
- 99 Iš pradžių reikia paaiškinti, kad pateikti klausimai susiję tik su teise į atlyginimą, kaip tai suprantama pagal ankstesnį klausimą, todėl į juos bus atsakyta atsižvelgiant tik į atgaminimo teisę ir teisę į Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojant kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį numatytą teisingą kompensaciją.
- 100 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 93 punkte, iš Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkto matyti, kad nustatyti kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį nusprendusiose valstybėse narėse atitinkami teisių turėtojai už tai turi gauti teisingą kompensaciją. Iš tokios formuluotės matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nenorėjo leisti, kad suinteresuotieji asmenys galėtų atsisakyti gauti šią kompensaciją.
- 101 Be to, kadangi šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta autoriaus turimos išimtinės kūrinio atgaminimo teisės išimtis, ši nuostata turi būti aiškinama siaurai, o tai reiškia, kad tokia išimtis negali būti išplėsta daugiau, nei aiškiai nustatyta nagrinėjama nuostata. Taigi ši nuostata leidžia tik atgaminimo teisės išimtį ir negali būti išplėsta taip, kad apimtų teises į atlyginimą.
- 102 Atsižvelgiant į kontekstą, šią išvadą patvirtina Direktyvos 2006/115 5 straipsnio 2 dalies, siejamos su tos pačios direktyvos 12 konstatuojamąja dalimi ir pakartojančios atitinkamai Direktyvos 2001/29, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 4 straipsnio 2 dalies ir 15 konstatuojamosios dalies formuluotės, nuostatos. Šiose nuostatose nurodoma, kad autoriai negali atsisakyti teisės į teisingą atlyginimą už nuomą.

- 103 Žinoma, Sąjungos teisės aktų leidėjas direktyvose 92/100 ir 2006/115 pavartojo sąvoką „atlyginimas“, o ne sąvoką „kompensacija“, kuri vartojama Direktyvoje 2001/29. Tačiau sąvoka „atlyginimas“ taip pat siekiama nustatyti kompensaciją autoriams, nes ji skirta jiems padarytai žalai kompensuoti (šiuo klausimu žr. 2011 m. birželio 30 d. Sprendimo *VEWA*, C-271/10, Rink. p. I-5815, 29 punktą).
- 104 Kaip nurodyta šio sprendimo 84 ir 85 punktuose, manytina, kad priimdamas Direktyvą 2001/29 Sąjungos teisės aktų leidėjas, kadangi aiškiai nenustatė kitaip, paliko galioti intelektinės nuosavybės apsaugos koncepcijas, sukurtas pagal ankstesnes direktyvas.
- 105 Nagrinėjamu atveju, kalbant apie teisę į teisingą kompensaciją, mokėtiną autoriams remiantis kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtimi, iš nė vienos Direktyvos 2001/29 nuostatos nematyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų numatęs galimybę šios teisės turėtojai jos atsisakyti.
- 106 Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatomis valstybei narei, kuri nacionalinėje teisėje numatė kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, nustatyta pareiga pasiekti tam tikrą rezultatą, t. y. ši valstybė, įgyvendindama savo kompetenciją, privalo užtikrinti, jog bus realiai renkama teisinga kompensacija, skirta teisių turėtojų patirtai žalai atlyginti, nes kitaip šios nuostatos netektų praktinio veiksmingumo (šiuo klausimu žr. 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, Rink. p. I-5331, 34 punktą). Tačiau pasirodo, kad tokios pareigos pasiekti tam tikrą rezultatą – rinkti teisių turėtojams teisingą kompensaciją – nustatymas valstybėms narėms koncepciniu atžvilgiu nesuderinamas su tokio turėtojo galimybe atsisakyti šios teisingos kompensacijos.
- 107 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Sąjungos teisė draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kuria kinematografinio kūrinio pagrindiniam režisieriui leidžiama atsisakyti savo teisės į teisingą kompensaciją.
- 108 Tuo labiau kad Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip neleidžianti valstybėms narėms nustatyti kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui priklausančių teisių į atlyginimą perdavimo šio kūrinio prodiuseriui nenuginčijamos prezumpcijos, nes tokia prezumpcija lemtų, jog pirmajam nebūtų mokama Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta teisinga kompensacija. Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 100 punkte, pagrindinis režisierius, kaip atgaminimo teisės turėtojas, turi būtinai gauti minėtą kompensaciją.
- 109 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip neleidžianti valstybėms narėms nustatyti kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui priklausančios teisės į teisingą kompensaciją perdavimo šio kūrinio prodiuseriui prezumpcijos, nesvarbu, ar ši prezumpcija suformuluota kaip nenuginčijama ir ar nuo jos galima nukrypti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 110 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais,

Teisingumo Teismas (trečioji kolegija)

nusprendžia:

1. 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyvos 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo 1 ir 2 straipsnių ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 ir 3 straipsnių, siejamų su 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje 2 ir 3 straipsniais ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų 2 straipsniu, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad kinematografijos kūrinio naudojimo teisės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje (atgaminimo teisė, teisė transliuoti per palydovą ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinių padarant jį viešai prieinamą), pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai priklauso pagrindiniam režisieriui. Todėl minėtos nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais minėtos naudojimo teisės pagal įstatymą suteikiamos tik atitinkamo kūrinio prodiuseriui.
2. Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip suteikianti valstybėms narėms teisę nustatyti kinematografijos kūrinio naudojimo teisių, kaip antai nagrinjamų pagrindinėje byloje (teisė transliuoti per palydovą, atgaminimo teisė ir bet kuri kita teisė viešai paskelbti kūrinių padarant jį viešai prieinamą), perdavimo kinematografijos kūrinio prodiuseriui prezumpciją su sąlyga, kad tokia prezumpcija nėra nuginčijama, dėl ko iš minėto kūrinio pagrindinio režisieriaus būtų atimta galimybė susitarti kitaip.
3. Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui, kaip šio kūrinio autoriui, pagal įstatymą iš pradžių tiesiogiai turi priklausyti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojant vadinamąją „kopijavimo asmeniniam naudojimui“ išimtį numatyta teisinga kompensacija.
4. Sąjungos teisė turi būti aiškinama kaip neleidžianti valstybėms narėms nustatyti kinematografijos kūrinio pagrindiniam režisieriui priklausančios teisės į teisingą kompensaciją perdavimo šio kūrinio prodiuseriui prezumpcijos, nesvarbu, ar ši prezumpcija suformuluota kaip nuginčijama ir ar nuo jos galima nukrypti.

Parašai.